

BIULETYN nr 3(11)/2019

www.fundacja.togatus.pl

PRAWA PASAŻERA W PRZYPADKU OPÓŹNIENIA LUB ODWOŁANIA LOTU SAMOŁOTEM

Za nami okres wakacyjny i urlopowy. Wiele osób skorzystało zapewne z ofert biur podróży lub samodzielnie zaplanowały wypoczynek, podróżując do upragnionego miejsca samolotem. Niestety zadziwiająco często słyszy się jednak o problemach z wylotem, opóźnionym starcie samolotu lub innych niedogodnościach, na jakie narażeni byli pasażerowie. Jak zachować się w takiej sytuacji? Czy podróżującym przysługują jakieś roszczenia względem przewoźnika obsługującego przelot? Czy można domagać się zapłaty odszkodowania? Na te i inne pytania postaram się odpowiedzieć w niniejszym artykule. Zachęcam do zapoznania się z nim, aby na wypadek kryzysowej sytuacji mieć świadomość i wiedzę na temat przysługujących pasażerom praw.

Mając na uwadze fakt, że odmowa przyjęcia na pokład i odwołanie lub duże opóźnienie lotów powodują poważne problemy i niedogodności dla pasażerów, Parlament Europejski zajął się rozwiązaniem tego problemu już w 2004 r., wydając rozporządzenie numer 261/2004. Zgodnie z jego postanowieniami, pasażerom, którym odmówiono wejścia na pokład wbrew ich woli oraz pasażerom, których lot został odwołany lub opóźniony, przysługują prawa określone w treści tego aktu prawnego. Jako ogólną zasadę można przyjąć, że przepisy ww. rozporządzenia stosujemy do pasażerów odlatujących z lotniska znajdującego się na terytorium państwa członkowskiego UE, lub lądujących na takowym lotnisku (a wylot miał miejsce z kraju spoza UE).

W pierwszej kolejności zajmijmy się przypadkiem odwołania lotu przez przewoźnika. Jeśli wystąpiła taka sytuacja, pasażerowi przysługuje prawo do żądania zapłaty odszkodowania nawet w wysokości do 600 euro (konkretna kwota uzależniona jest np. od planowanej długości lotu wyrażonej w kilometrach). Istnieją od tej zasady jednak wyjątki kiedy odszkodowanie nie przysługuje, a mianowicie jeżeli pasażer został poinformowany o odwołaniu lotu:

- ponad 2 tygodnie przed planowanym wylotem,
- od 2 tygodni do 7 dni przed planowanym wylotem, ale zaproponowano mu jednocześnie alternatywny przelot, którego skutkiem jest przylot na miejsce docelowe nie później niż 4 godziny od przylotu pierwotnego,

- poniżej 7 dni przed planowanym wylotem, ale jednocześnie zaproponowano mu alternatywny przelot, którego skutkiem jest przylot na miejsce docelowe nie później niż 2h od przylotu pierwotnego.

Odszkodowanie nie przysługuje także w wypadku gdy przewoźnik udowodni, że odwołanie lotu spowodowane zostało nadzwyczajnymi okolicznościami, za które odpowiedzialności ponosić nie może. Za takie nadzwyczajne sytuacje można uznać np. wyjątkowo niekorzystne warunki meteorologiczne, wystąpienie konfliktu zbrojnego lub klęski żywiołowej, strajk pracowników lotniska itp. Wysokość odszkodowania można także obniżyć o 50%, jeśli pasażerowi zaproponowano alternatywny przelot i opóźnienie lądowania w miejscu docelowym nie jest znaczne (zob. art. 7 ust. 2 rozporządzenia).

Niezależnie od prawa żądania zapłaty odszkodowania w przypadku odwołania lotu i spełnienia wszystkich przesłanek wynikających z rozporządzenia, pasażerowi przysługuje także prawo np. żądania zwrotu należności wpłaconej za pierwotny przelot, lub żądanie zmiany planu podróży, aby możliwe było skorzystanie z przelotu w innym dogodnym terminie. Ponadto, jeśli odwołanie lotu nastąpiło w ostatnim momencie (już w czasie oczekiwania przez pasażera na lotnisku), przewoźnik powinien udzielić pasażerowi pomocy polegającej także np. na zapewnieniu posiłków i napojów, skorzystania z telefonu lub innych form komunikacji, a w skrajnych przypadkach powinien także zapewnić pasażerowi zakwaterowanie w hotelu itp. (na wypadek gdyby np. alternatywny zaproponowany przez przewoźnika przelot miał odbyć się następnego dnia). Co ważne, zakwaterowanie w hotelu obejmuje także darmowy transport do tego hotelu z lotniska i z powrotem.

W tym miejscu przejdźmy do sytuacji, kiedy wylot samolotu znacząco się opóźnia, ale jednak jest on planowany w najbliższym czasie. W takiej sytuacji pasażerowi przysługują prawa i roszczenia niejako analogiczne do wyżej opisanych, a mianowicie przewoźnik winien zapewnić pasażerom posiłki i napoje, umożliwić skorzystanie z telefonu lub innych form komunikacji, lub zapewnić zastępcze zakwaterowanie w hotelu (i transport do niego) jeśli konieczne okaże się oczekiwanie na przelot do kolejnego dnia. W skrajnej sytuacji, kiedy wiadomo że opóźnienie lotu przekroczy 5 godzin, pasażer może domagać się także zwrotu należności za bilet (lub jej części), jeżeli przelot utracił dla niego jakiegokolwiek znaczenie, lub w jakiś sposób jego plany uległy pokrzyżowaniu i np. nie będzie mógł skorzystać z opcji wakacyjnych na miejscu docelowym.

Generalnie o opóźnieniu samolotu, które uprawnia do skorzystania z ww. praw i roszczeń możemy mówić wtedy, gdy lot jest opóźniony co najmniej:

- o dwie lub więcej godzin w przypadku lotów do 1 500 kilometrów, lub

- o trzy lub więcej godzin w przypadku wszystkich lotów wewnątrz UE dłuższych niż 1 500 kilometrów i wszystkich innych lotów o długości pomiędzy 1 500 a 3 500 kilometrów; lub
- o cztery lub więcej godzin w przypadku wszystkich innych lotów niż loty określone powyżej.

W tym miejscu warto powołać się na orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a mianowicie wyrok z dnia 19.11.2009r. sygn. C-402/17, zgodnie z którym Artykuły 5, 6 i 7 rozporządzenia nr 261/2004 należy interpretować w ten sposób, że do celów stosowania prawa do odszkodowania pasażerów opóźnionych lotów można traktować jak pasażerów odwołanych lotów oraz, że mogą oni także powoływać się na prawo do odszkodowania przewidziane w art. 7 tego rozporządzenia (czyli analogicznie jak pasażerowie lotów odwołanych). Na marginesie warto także zauważyć, że w wyroku tym TSUE wskazał także, że awaria samolotu nie jest nadzwyczajną okolicznością, która mogłaby powodować możliwość uchylenia się od zapłaty odszkodowania przez przewoźnika, o czym zostało wspomniane powyżej.

Jako ciekawostkę należy także wspomnieć, że rozporządzenie w art. 10 wymienia sytuację, kiedy to pasażer został skierowany przez przewoźnika do klasy wyższej, aniżeli wykupiona pierwotnie przez pasażera (np. z powodu braku miejsc w klasie niższej). Co ważne, w takiej sytuacji przewoźnikowi nie przysługuje prawo żądania jakiegokolwiek dopłaty do biletu, a pasażerowi pozostaje się cieszyć z takiego obrotu spraw :) Jeśli z kolei wyniknie sytuacja odwrotna, a mianowicie pasażer zostanie przez przewoźnika skierowany do klasy niższej aniżeli wykupiona, przewoźnik ma obowiązek zwrócić pasażerowi określoną część należności za bilet (w skrajnym przypadku nawet do 75% ceny).

Na zakończenie należy także wspomnieć, że aby skorzystać z praw określonych w treści ww. rozporządzenia, pasażer powinien jednak pamiętać także o wykonaniu ciężących na nim obowiązków, wynikających np. z pisemnych postanowień umowy zawartej z biurem podróży lub przewoźnikiem. Dotyczy to w szczególności stawienia się na lotnisku z odpowiednim wyprzedzeniem w celu odbycia odprawy (jeśli ten czas nie został podany wprost przez przewoźnika, rozporządzenie wymaga obecności na odprawie min. 45 minut przed planowanym wylotem). Ponadto, obowiązkiem pasażera jest stosować się także do innych wymagań przewoźnika lub organizatora przelotu, jeśli takie obowiązywały i pasażer został o nich odpowiednio poinformowany.

Jeśli powyższe wywody prawne wydają Ci się skomplikowane i obawiasz się, że w sytuacji stresowej na lotnisku zapomnisz jakie prawa dokładnie Ci przysługują, nie obawiaj się – przepisy ww. rozporządzenia nakładają na przewoźników obowiązek umieszczenia w

widocznym dla pasażerów miejscu w punkcie odpraw informacji w formie pisemnej o przysługujących im prawach na skutek opóźnienia lub odwołania lotu.

Tytułem podsumowania niniejszego artykułu można uznać, że przepisy ww. rozporządzenia stanowią ochronę praw pasażerów korzystających z przelotów samolotem, których spotkały niedogodności takie jak np. znacznie opóźniony lub odwołany lot. Przedstawione powyżej sytuacje zostały jednak przedstawiono skrótowo i każdy przypadek odwołania lub opóźnienia lotu wymaga odrębnej analizy i zweryfikowania przesłanek przyznania odszkodowania itp. W tym celu odsyłamy do przepisów rozporządzenia, które wbrew pozorom zostało napisane w miarę klarownie i nie poraża swoją objętością. Jednocześnie ww. rozporządzenie jest swego rodzaju „gwarancją”, która na swój sposób motywuje przewoźników i organizatorów wycieczek do takiego zorganizowania przelotu, aby uniknąć ww. niedogodności i w konsekwencji negatywnych skutków finansowych na skutek skorzystania przez pasażerów z roszczeń przysługujących im na podstawie powołanych wyżej przepisów. Oczywiście skorzystanie z ww. roszczeń jest ostatecznością i na zakończenie dzisiejszych rozważań pozostaje życzyć wszystkim podróżującym udanych i terminowych przelotów, aby uciekanie się do przepisów rozporządzenia nr 261/2004 nie było w ogóle konieczne.

Adw. Mariusz Szpila

POSTĘPOWANIE W PRZEDMIOCIE UBEZWŁASNOWOLNIENIA

Zgodnie z treścią art. 13 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. 1964 r. 16 poz. 93) ubezwłasnowolnić całkowicie można osobę, która ukończyła 13 lat, jeżeli na skutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego bądź innych zaburzeń psychicznych (np. uzależnienia od alkoholu, narkomani) nie jest w stanie pokierować swym postępowaniem. Wobec osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie, nie pozostającej pod władzą rodzicielską, zostaje ustanowiony opiekun. Z kolei częściowo ubezwłasnowolnić można, w myśl art. 16 k. c., osobę pełnoletnią z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, między innymi pijaństwa bądź narkomanii, jeśli stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc przy prowadzeniu jej spraw. Dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratelę.

Osoba ubezwłasnowolniona zostaje przez sąd pozbawiona lub ograniczona zdolności do czynności prawnych z uwagi na chorobę lub psychiczne problemy. W skrócie różnica między całkowitym a częściowym ubezwłasnowolnieniem polega na tym, że:

1. **Osoba ubezwłasnowolniona częściowo** ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych, co oznacza, iż dana osoba może osobiście podejmować czynności prawne, jednakże kurator musi wyrazić zgodę na konkretną czynność. Może ona samodzielnie dokonywać czynności określonych w ustawie jako drobnych, bieżących, zawieranych w sprawach życia codziennego, rozporządzać swoim zarobkiem czy też przedmiotami oddanymi do jej swobodnego użytku;
2. **Osoba ubezwłasnowolniona całkowicie** zostaje pozbawiona zupełnie zdolności do czynności prawnych. Czynności takowe podejmuje za nią opiekun ustanowiony przez sąd. Praktycznie (z wyjątkiem czynności drobnych, bieżących, zawieranych w sprawach życia codziennego np. drobne zakupy, skorzystanie z usług fryzjera o ile nie pociągają one za sobą rażącej krzywdy osoby ubezwłasnowolnionej) wszystkie działania osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej są nieważne. Osoba ubezwłasnowolniona całkowicie nie może m. in.: sprawować władzy rodzicielskiej, nawiązać stosunku pracy, zawrzeć małżeństwa, uznać swego ojcostwa lub wytoczyć samodzielnie powództwa o ustalenie albo zaprzeczenie ojcostwa lub macierzyństwa, sporządzić bądź odwołać testament, osoba taka nie posiada również biernego i czynnego prawa wyborczego. Postępowanie o ubezwłasnowolnienie w myśl art. 545 ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. 1964 nr 43 poz. 296) wszczyna się wyłącznie na wniosek: małżonka osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, jej krewnych w linii prostej oraz rodzeństwa, a także przedstawiciela ustawowego. Jednakże krewni nie mogą złożyć przedmiotowego wniosku jeśli osoba taka ma przedstawiciela ustawowego. Na zasadach ogólnych wniosek o wszczęcie postępowania o ubezwłasnowolnienie może złożyć również prokurator oraz Rzecznik Praw Obywatelskich.

Pamiętać należy również, iż wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe można zgłosić już na rok przed dośnięciem do pełnoletności osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

Wniosek o ubezwłasnowolnienie składamy do sądu okręgowego miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek, a w razie braku miejsca zamieszkania do sądu okręgowego miejsca pobytu takiej osoby. Wniosek powinien zawierać:

- wskazanie sądu, do którego jest kierowany;

- dane wnioskodawcy z jednoczesnym wskazaniem, że wnioskodawca zalicza się do osób wymienionych w art. 545 § 1 pkt 1–3 k. p. c.;
- dane personalne osoby, której wniosek dotyczy (m. in. imię i nazwisko, miejsce zamieszkania);
- wskazanie zainteresowanych;
- sprecyzowane żądanie tj. wskazanie czy wnosimy o ubezwłasnowolnienie całkowite czy częściowe.

Wniosek należy uzasadnić powołując się na fakt, iż osoba której dotyczy wniosek cierpi na chorobę psychiczną, niedorozwój umysłowy bądź innego rodzaju zaburzenia psychiczne, pijaństwo lub narkomanię w wyniku czego nie jest w stanie kierować swym postępowaniem, bądź też potrzebna jej pomoc do prowadzenia spraw.

Pamiętać należy, iż sąd orzeka o ubezwłasnowolnieniu tylko i wyłącznie w interesie i dla ochrony osoby, której postępowanie dotyczy, a zgłoszenie wniosku o ubezwłasnowolnienie w złej wierze lub lekkomyślnie podlega karze grzywny.

Niezwłocznie po wszczęciu postępowania sąd w obecności biegłego psychologa oraz – w zależności od stanu zdrowia osoby, która ma być wysłuchana – biegłego lekarza psychiatry bądź neurologa wysłuchuje osobę, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie. Celem należytego wysłuchania osoby, której postępowanie dotyczy sąd może zastosować nawet środek przymusu w formie doprowadzenia tej osoby na rozprawę albo wysłuchać ją przez sędziego wyznaczonego, w miejscu jej pobytu.

Uczestnikami postępowania o ubezwłasnowolnienie z mocy samego prawa są: osoba, której dotyczy wniosek, jej przedstawiciel ustawowy oraz małżonek. Postępowanie zawsze toczy się z udziałem prokuratora, co gwarantuje osobie, której postępowanie dotyczy należyłą ochronę jej praw i wolności. Również Organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona praw osób niepełnosprawnych, udzielanie pomocy takim osobom lub ochrona praw człowieka, mogą wstąpić do postępowania w każdym jego stadium.

Sąd może na wniosek uczestnika postępowania bądź z urzędu, przy wszczęciu lub w toku postępowania o ubezwłasnowolnienie osoby dorosłej, ustanowić dla niej doradcę tymczasowego, gdy uzna to za konieczne dla ochrony jej osoby lub mienia. Doradcą takim winien być ustanowiony przede wszystkim małżonek, krewny lub inna osoba bliska, jeśli oczywiście nie stoi temu na przeszkodzie względ na dobro osoby, której dotyczy wniosek.

Przepisy k.p.c. wprowadzają obowiązek zbadania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, przez biegłego lekarza psychiatrę lub neurologa oraz psychologa (obligatoryjnie). Wydanie postanowienia o ubezwłasnowolnieniu musi zostać więc

poprzedzone badaniem przez co najmniej dwóch biegłych lekarzy, którzy wydadzą opinie. Opinia taka powinna zawierać ocenę stanu zdrowia psychicznego lub zaburzeń psychicznych albo rozwoju umysłowego osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie oraz umotywowaną ocenę zakresu jej zdolności do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw, z jednoczesnym uwzględnieniem postępowania i zachowania tej osoby. Pamiętać należy, iż sąd nie jest związany opinią biegłych i ocenia całość materiału dowodowego. Sąd może zarządzić umieszczenie osoby, której wnioski o ubezwłasnowolnienie dotyczy, na obserwacji w zakładzie leczniczym, jeżeli uzna to za niezbędne celem wydania prawidłowej opinii.

Po przeprowadzeniu rozprawy Sąd z urzędu przesyła sądowi opiekuńczemu odpis prawomocnego postanowienia, którym orzekł ubezwłasnowolnienie. W przypadku zaś oddalenia wniosku o ubezwłasnowolnienie sąd orzekający zawiadamia sąd opiekuńczy o potrzebie ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej. Zaskarżyć takie postanowienie może również sam ubezwłasnowolniony nawet wówczas, gdy ustanowiony został dla niego doradca tymczasowy albo kurator. Wnoszenie środków odwoławczych przez osoby ubezwłasnowolnione zostało w sposób znaczny odformalizowane.

W razie zmiany stanu psychicznego ubezwłasnowolnionego sąd może na wniosek bądź z urzędu dokonać wzruszenia prawomocnego postanowienia o ubezwłasnowolnieniu poprzez jego uchylenie. Natomiast na wniosek sąd może również zmienić ubezwłasnowolnienie: całkowite na częściowe, a częściowe na całkowite. Z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić ubezwłasnowolniony a także osoba zainteresowana.

W sprawach w przedmiocie ubezwłasnowolnienia, o uchylenie czy też zmianę ubezwłasnowolnienia sąd może ustanowić dla osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie lub dla osoby ubezwłasnowolnionej, adwokata lub radcę prawnego z urzędu, jeśli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie za potrzebny.

Na zakończenie wspomnieć należy również, iż w opinii Rzecznika Praw Obywatelskich ubezwłasnowolnienie całkowite jest niezgodne z konstytucyjnymi zasadami godności i wolności człowieka (opinia IV.7024.23.2018 MK). Takie stanowisko przedstawił Rzecznik Praw Obywatelskich dla Trybunału Konstytucyjnego przyłączając się do postępowania zainicjowanego skargą konstytucyjną przez osobę ubezwłasnowolnioną (sygn. akt SK 23/18). Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich instytucja ubezwłasnowolnienia, jako instytucja zastępczego podejmowania decyzji powinna zostać zniesiona i zastąpiona systemem wspieranego podejmowania decyzji.

OCHRONA WYNAGRODZENIA ZA PRACĘ

Wynagrodzenie za pracę podlega ochronie, czego wyrazem są przyjęte przez ustawodawcę rozwiązania określające sposób przekazywania pracownikowi wynagrodzenia oraz kiedy i w jakiej wysokości może być potrącane wynagrodzenie za pracę. Trzeba bowiem pamiętać, że główną funkcją wynagrodzenia za pracę jest funkcja alimentacyjna co oznacza, że wynagrodzenie za pracę stanowi źródło utrzymania pracownika i jego rodziny.

Pierwszym elementem ochrony wynagrodzenia za pracę jest **ograniczenie swobody dysponowania wynagrodzeniem**. Zgodnie z art. 84 kodeksu pracy (t.j. Dz. U. 2019, poz. 1040) pracownik nie może zrzec się prawa do wynagrodzenia ani przenieść tego prawa na inną osobę. Zakaz dotyczy wszelkich składników wynagrodzenia, a nawet gdyby pracownik z pracodawcą zawarł umowę, którą pracownik zrzekłby się swojego wynagrodzenia, to umowa taka byłaby nieważna.

Kolejnym elementem ochrony wynagrodzenia są regulacje mówiące o **czasie, miejscu i sposobie wypłaty wynagrodzenia** (art.85 k.p.). Wypłaty wynagrodzenia za pracę dokonuje się co najmniej raz w miesiącu, w stałym i ustalonym z góry terminie. Wynagrodzenie za pracę płatne raz w miesiącu wypłaca się z dołu, niezwłocznie po ustaleniu jego pełnej wysokości, nie później jednak niż w ciągu pierwszych 10 dni następnego miesiąca kalendarzowego. Regulamin wynagradzania może określać inny termin wypłaty wynagrodzenia np. wypłacanie z góry. Jeżeli ustalony dzień wypłaty wynagrodzenia za pracę jest dniem wolnym od pracy, wynagrodzenie wypłaca się w dniu poprzedzającym. Natomiast składniki wynagrodzenia za pracę przysługujące pracownikowi za okresy dłuższe niż jeden miesiąc, wypłaca się z dołu w terminach określonych w przepisach prawa pracy. W przypadku przyjęcia przez pracodawcę regulaminu wynagradzania czas i miejsce dokonywania wypłaty powinien wynikać z jego postanowień.

Wynagrodzenie wypłacane jest w formie pieniężnej. Przepisy kodeksu pracy zezwalają na spełnienie wynagrodzenia w innej, niż pieniężna formie, ale tylko wtedy, gdy przewidują to ustawowe przepisy prawa pracy lub układ zbiorowy. Obecnie zasadniczym sposobem dokonywania wypłaty wynagrodzenia jest przekazanie go na wskazany przez pracownika rachunek płatniczy. Wypłata do rąk własnych pracownika jest możliwa na wniosek pracownika złożony w postaci papierowej lub elektronicznej.

Ostatnim z elementów służących ochronie wynagrodzenia są **ograniczenia w dokonywaniu potrąceń z wynagrodzenia**. Potrącenia mogą mieć charakter potrąceń ustawowych – niezależnych od woli pracownika, oraz potrąceń dobrowolnych, których dokonanie wymaga zgody pracownika.

Potrącenia ustawowe, wraz z określeniem kolejności i granicami potrąceń wskazane zostały w art. 87 k.p.

Z wynagrodzenia za pracę – po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz wpłat dokonywanych do pracowniczego planu kapitałowego, w rozumieniu ustawy z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych (Dz. U. poz. 2215), jeżeli pracownik nie zrezygnował z ich dokonywania – podlegają potrąceniu tylko następujące należności i w tej kolejności:

- 1) sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na zaspokojenie świadczeń alimentacyjnych;
- 2) sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne;
- 3) zaliczki pieniężne udzielone pracownikowi;
- 4) kary pieniężne przewidziane w art. 108 k.p. (za nieprzestrzeganie przez pracownika przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy lub przepisów przeciwpożarowych, opuszczenie pracy bez usprawiedliwienia, stawienie się do pracy w stanie nietrzeźwości lub spożywanie alkoholu w czasie pracy).

Obok wskazania należności i kolejności dokonywania potrąceń ustawodawca określił również granice, dopuszczalną wysokość potrącenia.

- 1) w razie egzekucji świadczeń alimentacyjnych – do wysokości trzech piątych wynagrodzenia;
- 2) w razie egzekucji innych należności lub potrącenia zaliczek pieniężnych – do wysokości połowy wynagrodzenia.

Kara pieniężna za jedno przekroczenie, jak i za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności pracownika, nie może być wyższa od jednodniowego wynagrodzenia pracownika, a łącznie kary pieniężne nie mogą przewyższać dziesiątej części wynagrodzenia przypadającego pracownikowi do wypłaty, po dokonaniu potrąceń na (sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na zaspokojenie świadczeń alimentacyjnych; sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne; zaliczki pieniężne udzielone pracownikowi).

Nagroda z zakładowego funduszu nagród, dodatkowe wynagrodzenie roczne oraz należności przysługujące pracownikom z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej podlegają egzekucji na zaspokojenie świadczeń alimentacyjnych do pełnej wysokości.

Wolną od potrąceń jest kwota wynagrodzenia w wysokości:

- 1) minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, przysługującego pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy, po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne, zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz wpłat dokonywanych do pracowniczego planu kapitałowego, jeżeli pracownik nie zrezygnował z ich dokonywania – przy potrącaniu sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne;
- 2) 75% wynagrodzenia określonego w pkt 1 – przy potrącaniu zaliczek pieniężnych udzielonych pracownikowi;
- 3) 90% wynagrodzenia określonego w pkt 1 – przy potrącaniu kar pieniężnych przewidzianych w art. 108 k.p.

Jeżeli pracownik jest zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy, określone kwoty ulegają zmniejszeniu proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy.

Klaudia Gzinka

TESTAMENT WŁASNORĘCZNY

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 926 k.c. (t. j. Dz. U. 2019, poz. 1145) powołanie do dziedziczenia może wynikać z ustawy lub z treści testamentu. Zgodnie z art. 949 k.c. spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Jest to zdecydowanie najłatwiejsza i najbardziej przystępna forma zrealizowania testamentu. Poniżej wskażemy jak należy go sporządzić, aby był ważny oraz jakie elementy musi zawierać.

Testament własnoręczny, czyli testament holograficzny jest czynnością prawną formalną. Oznacza to, że musi być dokonany w formie przewidzianej ustawą. W razie niezachowania tej formy czynność sporządzenia testamentu będzie nieważna. Zastrzeżona jest forma pisemna zwykła pod rygorem nieważności (*ad solemnitatem*).

Zgodnie z przepisem art. 949 § 1 k.c. testament własnoręczny wymaga spełnienia poniższych przesłanek:

- napisania go w całości pismem ręcznym przez spadkodawcę,
- podpisania go przez spadkodawcę,
- opatrzenia datą.

Brak spełnienia dwóch pierwszych przesłanek pociąga za sobą zawsze nieważność testamentu, w razie niedopełnienia przesłanki trzeciej, skutek taki nie zawsze nastąpi. Brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów (art. 949 § 2 k.c.).

Warunki:

1. Pismo – testament musi być napisany w całości własnoręcznie. Należy umożliwić testatorowi swobodne rozporządzenie swym majątkiem na wypadek śmierci oraz zapewnienie autentyczności testamentu. Zdecydowanie trudniejsze jest sfalszowanie całego pisma niż samego podpisu. Testament może być również sporządzony w języku obcym w przypadku, gdy spadkobierca się nim posługuje. Testament spisany na komputerze i opatrzony własnoręcznym podpisem jest nieważny.

2. Podpis - potwierdza jego wolę testowania Spadkodawcy, pozwala on zidentyfikować osobę testatora oraz oznacza, iż złożone oświadczenie jest ukończonym testamentem. W celu uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości testator powinien podpisać testament pełnym imieniem i nazwiskiem lub przynajmniej pierwszą literą imienia i nazwiskiem. Zwykle jednak za wystarczające uznaje się podpisanie testamentu nazwiskiem.

3. Data sporządzenia testamentu – brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów. Natomiast umieszczenie daty służy do ustalenia, czy testator w chwili sporządzania testamentu miał zdolność testowania, oraz ustalenia kolejności następujących po sobie testamentów.

TESTAMENT - WZÓR

Ja, Jan Kowalski, zamieszkały w Olsztynie, przy ulicy Szkolnej 106/10, legitymujący się dowodem osobistym DB 2786224, świadomy podejmowanej czynności i bez

jakiegokolwiek przymusi oświadczam, że do całości spadku po mnie powołuję moją córkę, Annę Kowalską, zamieszkałą w Olsztynie, przy ulicy Szkolnej 106/10.

Kraków 10 sierpnia 2019 r. *Jan Kowalski*

Objaśnienie wzoru

1. Spadkodawca może sporządzić ważny testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym (własnoręcznie), podpisze i opatrzy datą (art. 949 § 1 k.c.). Tytuł "testament", oznaczenie adresu czy numerów dowodów osobistych nie są konieczne, jednak są pożądane, gdyż ułatwiają ustalenie, czy pismo jest testamentem, kto jest spadkodawcą, a kto spadkobiercą.
2. Testament może zawierać rozrządzenie ostatniej woli tylko jednego spadkodawcy (art. 942 k.c.).
3. Sporządzić testament może tylko ta osoba, która ma pełną zdolność do czynności prawnych (art. 944 § 1 k.c.).
4. Aby stwierdzić, że testament powołuje spadkobiercę, musi on generalnie rozrządzać masą spadkową, np. przez stwierdzenia: "powołuję do całości spadku", "powołuję do 1/3 spadku".
5. Powołanie spadkobiercy w testamencie musi być bezwarunkowe, to znaczy dziedziczenia nie można uzależniać od spełnienia jakiegokolwiek warunku lub od jakiegoś terminu.
6. Brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, chyba że wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów.
7. Podpis, podobnie jak całe oświadczenie, musi być własnoręczny.

Adresy punktów, w których świadczona jest nieodpłatna pomoc prawna
znajdą Państwo na stronie Fundacji TOGATUS PRO BONO www.fundacja.togatus.pl
Zadanie „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej” finansowane jest ze środków
Powiatu.